

Dağdaki Vaazda Boşanma

Hülya ÇETİN¹

Özet

Dağdaki Vaaza göre evlilik, iki insanın anlaşmasının kilise tarafından takdis edilmesi ve bunların kilise bünyesinde kutsal bir bağla hayatlarını birleştirmesidir. Evlilik kurumu, Mesih ile kilisenin birleşmesini simgelediği gibi Evharistiya ayininin de meyvesi olarak anlaşılmaktadır. Evlilik, sıradan bir birliktelik değil, kilise ve Mesih'in kutsal bir bağla birleşmesinin simgesidir. Bu birleşmeden kadın ve erkek, meyveler üretebilir ve bu kutsal bağ inananların Tanrı'ya olan sevgisini arttırıp o bağı güçlü kılabılır. Dağdaki Vaaz evliliği basit bir ayin olarak algılamaz. Ona göre evlilik birliği, kozmik ritim ile birleşen ve bu bütünleşmeyle geçerlilik kazanan bir ayindir.

*Anahtar Kelimeler:*Boşanma, evlilik, kilise.

Divorce the Sermon on the Mount

Abstract

Sermon on the mountain by the marriage of two men and their agreement to be sanctified by the church within a church is a sacred tie it combines the lives of. The institution of marriage, as symbolized by the unification of Christ and the church is understood as the fruit of the rite Evharistiya. Marriage is not an ordinary association, church, and Christ is a sacred symbol of the unification of the Link. This unification of men and women, this sacred bond, and can produce fruits that bond strong believers in God's love may increase. The sermon on the mountain does not recognize marriage as a rite of simple. According to him, the unity of marriage, combined with the cosmic rhythm, and a ritual that has gained currency in integrate.

Keywords: Marriage,Church, divorce

---

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Çanakkale-TÜRKİYE
E-Posta: hulyacetin@comu.edu.tr

Boşanma, evliliğin sona erdirilmesi demektir.² Boşanma, Hıristiyanlıkta kabul edilmeyen bir durumdur. Dağdaki Vaaz, karı kocanın boşanmasından yana değildir. O, boşanmayı Tanrı'ya karşı bir saygısızlık olarak görür. Çünkü zaten cinselliğe karşı bir önyargısı olan ve verimli olup soyu sürdürmekten yana olan Hıristiyanlık için boşanma, gerçekten iç açıcı bir durum değildir. Bu, Hıristiyanlık için onursuz bir davranıştır. Bunun cezası büyüktür. Öyle ki boşanma neredeyse tek affedilmez günah olarak kabul edilmişti; böylece bu gizemli hata İsa tarafından Kutsal Ruh'a karşı işlenen günah olarak tanımlanmıştı.³ Bu durumu Dağdaki Vaazda görmek mümkündür: "Kim karısını boşarsa ona boşanma belgesi versin, denmiştir. Ama ben size diyorum ki, karısını fuhuş dışında bir nedenle boşayan onu zinaya itmiş olur. Boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur".⁴ Evliliği sürdürmek temel gaye olmuştur. Boşanma fiilinin kendisi Dağdaki Vaaz için menfi bir anlam taşır. Kişi, ne evliliğinden vazgeçip boşanmalı ne de boşanmış bir kadına yaklaşmalıdır. Çünkü boşanma eylemiyle bir şekilde ilişkisi olan kişiler kirlidirler, zina etmişlerdir. Yeni Ahit, normal şekilde bir boşanmayı kabul etse bile yine gizli bir tiksintiyle bu fiile karşıdır. Bu surette boşanma, Kiliseye göre doğa yasasına karşı işlenmiş ciddi bir suçtur. Boşanma, eşler arasında ölüncüye dek birlikte yaşamak üzere yapılmış olan sözleşmenin ihlali demektir. Ayrıca, boşanma evlilik sınırının işareti olan esenlik antlaşmasına hakarettir. Aslında yeniden evlenen eş açıkça ve sürekli zina durumunda sayılır.⁵ Bu durumda kişi Tanrı'ya karşı çok büyük günah işlemektedir. O ya boşanmamalıydı ya da bekâr kalıp Tanrı'ya kendini adamalıydı. Hıristiyanlık, boşanmaya karşı gönülsüz olduğundan boşanan eşlere, yaptıkları bu olumsuz davranışlarından dolayı sert yaptırımlar getirmiştir.⁶ Bunu Dağdaki Vaazda görmek mümkündür: "İsa'nın yanına gelen bazı Ferisiler, onu denemek amacıyla şunu sordular: Bir adamın herhangi bir nedenle karısını boşaması kutsal yasaya uygun mudur? İsa şu karşılığı verdi: Kutsal yazıları okumadınız mı? Yaratan başlangıçta insanları erkek ve dişi olarak yarattı. Şöyle dedi: Bu nedenle adam anne babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak. Şöyle ki onlar artık iki değil tek bedendir. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini, insan ayırmasın. Ferisiler İsa'ya, öyleyse, dediler, Musa neden erkeğin boşanma belgesi verip karısını boşayabileceğini söyledi? İsa onlara: İnatçı olduğunuz için Musa karılarınızı boşanmanıza izin verdi, dedi. Başlangıçta bu böyle değildi. Ben

---

²Oberle, M.J; *Divorce*, s.123.

³Parrinder, G., *Dünya Dinlerinde Cinsellik*, s.296; Tex, P; *Christianity, Adulteryand Divorce*, s.412-143.

⁴*Matta* 5: 31- 32.

⁵Pelatre, L; *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, s.545; Ericson, T.H; *Sin and Repentance*, s.518-520.

⁶Wesley, Y; *Understanding of the Church Fathers*, s.506-510.

size şunu söyleyeyim, karısını fuhuştan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen, zina etmiş olur. Boşanan kadınla evlenen de zina etmiş olur. Öğrenciler, İsa'ya: Eğer erkekle karısı arasındaki ilişki buysa, hiç evlenmemek daha iyi, dediler. İsa onlara, herkes bu sözü kabul edemez, ancak Tanrı'nın güç verdiği kişiler kabul edebilir, dedi. Çünkü kimisi doğuştan hadımdır, kimisi insanlar tarafından hadım edilir kimisi de Göklerin Egemenliği uğruna kendisini hadım sayar. Bunu kabul edebilen etsin!"⁷ Bu pasaj çetrefilli gibi görünse de aslında ısrarla kadın ve erkeğin tek beden olmasını isteyen Dağdaki Vaazın, boşanmaya karşı menfi tavrını göstermektedir. Eğer kişi evlenecekse ya bu davranışına sadık kalıp boşanmayı asla aklından geçirmeyecektir ya da bekârlığı tercih edip evlenmeyecektir. Eğer kişi birinci seçeneği kabul ederse yani evlenmeyi kabul ederse o zaman Tanrı'nın yolundan ayrılmadan ona karşı görevlerini aksatmadan sanki evli değilmiş de sadece Tanrı'ya sürekli bağlılığını ifade eden bir müzveviymiş gibi davranacaktır. Boşanma eylemini gerçekleştirip zina yapmayacaktır.⁸ Çünkü İsa'nın gözünde boşanmış biri zina yapmış olanla eşdeğerdir. Eğer kişi ikinci seçeneği tercih edip hiç evlenmezse o zaman sürekli Tanrı'ya itaat edecek ve onun yolundan çıkmayacaktır. O, evlenmese de olur. Çünkü burada asıl önemli olan Tanrı'ya karşı kayıtsızlığın olmamasıdır. Bunu gerçekleştiren ister evli olsun ister bekâr, medeni hali önemli değildir. Çünkü bunlar Tanrı'nın güç verdiği, onlara ışık olduğu kişilerdir. Gerekirse bunlar, evliyken bile hadımmış gibi davranıp kadınlarının evlilikte kendilerini Tanrı'nın yolundan ayırmasına izin vermezler. Bekârken de hiçbir cinsel şehvet duymadan Tanrı'nın kendilerine verdiği güçle yine Tanrı'ya hizmet ederler.⁹

Dağdaki Vaazda bulunan pasajlara benzer bir diğer ifade de boşanan adamın durumunu açıkça ortaya koyan Yeni Ahit'in Markos İncil'indeki metinlerdir. "Yanına gelen bazı Ferisiler onu denemek amacıyla, bir erkeğin, karısını boşaması Kutsal Yasa'ya uygun mudur? diye sordular. İsa karşılık olarak, Musa size ne buyurdu? dedi. Onlar, Musa, erkeğin bir boşanma belgesi yazarak karısını boşamasına izin vermiştir, dediler. İsa onlara, inatçı olduğunuz için Musa bu buyruğu yazdı, dedi. Tanrı, yaratılışın başlangıcından, insanları erkek ve dişi olarak yarattı. Bu nedenle adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak. Şöyle ki; onlar artık iki değil, tek bedendir. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini insanlar ayırmasın. Öğrencileri evde ona yine bu konuyla ilgili bazı sorular sordular. İsa onlara, karısını boşayıp başkasıyla evlenen, karısına karşı zina etmiş olur, dedi. Kocasını boşayıp başkasıyla evlenen kadın da zina etmiş

⁷Matta 19: 3- 12

⁸ Benjamin, O.J; Christianity Extramarital Relationship, s.56-70.

⁹Oberle, M.J; Divorce, s.219-221; Tex, B; *Love and Divorce*, s.420-425.

olur.”¹⁰ Esasında, Dağdaki Vaazın karşı olduğu şeyin, evliliğin birleştirilmesinden çok boşanmanın ayırması olduğu görülecektir. Boşanan adam, başlangıçtaki yaratılış olayının teklifine zarar vermiş olacaktır. Kadın ve erkek tek beden olmuş ve Tanrı'nın şahsında birlik olmuşlardır. Bu birliği boşanmayla bozan kişi Tanrı'ya karşı asilik yapmış olmaktadır. Çünkü Tanrı'nın birleştirdiği şeyi insanlar ayırmış olmakla zina etmiş oldular. Bu hataya düşmek istemeyen kadın, kocasına koca da karısına bağlı olmalı onu başkalarıyla aldatmamalı ve bu şekilde ikisi de zinadan kaçınmalıdır. Ayrıca ikisi de Kutsal birliğin amacına saygı göstermelidir.¹¹

Dağdaki Vaazda İsa; “ Kim karısını boşar ve başkasıyla evlenirse, ona karşı zina eder. Kadın kocasını boşar, başkasıyla evlenirse zina eder” diyordu.¹² Boşanmayı zina derecesinde gören İsa, Dağdaki Vaazında şöyle bir ifade de bulunuyordu: “Karısını boşayıp başkasıyla evlenen zina etmiş olur. Kocasından boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur”.¹³ Aynı tema ve sürekli vurgulanan boşanma uyarısı aynı isteği dile getirmektedir; kadın ve koca evliliğe bağlı olmalıdır. Bu bağ koparsa kişi tehlikeye düşmektedir. Çünkü Hıristiyanlık, karısına sevgi göstermeyen kocanın veya kocasına sevgi göstermeyen kadının Tanrı'ya da sevgi göstermeyeceğini ifade etmektedir. Eğer eşler gerçek anlamda birbirlerine sevgi ve saygı çerçevesinde yaklaşırlarsa Tanrı bundan büyük memnuniyet duyacaktır. Ama eşlerin birbirine karşı besledikleri sevginin de ölçüsü yine Tanrı sevgisidir. Tek beden olan çiftler birbirlerini Tanrı'yı sevdiklerinden daha çok sevmeyeceklerdir. O zaman yanlış yola sapmış olurlar. Bu bağlamda boşanma zinayla eşdeğer tutulmuş olmaktadır.¹⁴

Boşanmada, Dağdaki Vaaz dikkate alınarak; İncil'in birçok yerinde şiddetle karşı çıkılan bir davranış olarak görülmekle birlikte Korintliler bölümünde yine kendisine karşı çıkılmış fakat burada evlenmeye karşı bir soğukluk da göze çarpmaktadır. Evlilik bir anlamda kocaya fazla ilgi göstermek yüzünden Tanrı'nın arka plana itilmesi olarak ifade edilmektedir. Ayrıca bu durumdan oldukça yakınılmaktadır. Bu ilginç ayrıntı ilginin en çok Tanrı'ya gösterilmesi için bir uyarıdır. “Karın varsa, boşanmayı isteme. Karın yoksa kendine eş arama. Ama evlenirsen günah işlemiş olmazsın. Bir kız da evlenirse günah işlemiş olmaz. Ne var ki evlenenler bu yaşamda sıkıntılarla karşılaşacak. Ben sizi bu sıkıntılardan esirgemek istiyorum. Kardeşler, şunu demek istiyorum: Zaman daralmıştır. Bundan sonra karısı

---

¹⁰Markos 10: 2-12.

¹¹Tex, B; *Love And Divorce*, 502-505.

¹² Kılıç, H; *Antikçağdan Günümüze Kadın ve Cinsellik*, s.146.

¹³Luka16:18.

¹⁴Wesley, Y; *Understanding of the Church Fathers*, s.613; Ericson, T.H; *Sin and Repentance*, s.341; Cahill, S.L; *Christian Ethics*, s.402.

olanlar karısı yokmuş gibi, yas tutanlar yas tutmuyormuş gibi, sevinenler sevinmiyormuş gibi, mal alanlar malları yokmuş gibi, dünyadan yararlananlar alabildiğine yararlanamıyormuş gibi olsun. Çünkü dünyanın şimdiki hali geçicidir. Kaygısız olmanızı istiyorum. Evli olmayan erkek, Rabbi nasıl hoşnut edeceğini düşünerek, Rabbin işleri için kaygılanır. Evli erkeğe karısını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygılanır. Böylece ilgisi bölünür. Evli olmayan kadın ya da kız hem bedence hem de ruhça kutsal olmak amacıyla rabbin işleri için kaygılanır. Evli kadınsa kocasını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygılanır”.¹⁵ Bunlar çok ilginç ve doğrusu şaşırtıcı pasajlardır. Bu kez evliliğe olmasa da olur, gözüyle bakılmaktadır. Bunlar, sanki evlenen kişiye artık evlendiği için zorunlu olarak katlanması gerektiğini vurgulayan ifadelerdir. Madem evlenmişse bir şey olmaz ama keşke evlenmeseydi, mealindeki bu ifadeler, Yeni Ahit’in belirsiz duruşunun ifadesidir. Ruhani bir bakış açısıyla hareket eden İsa, bekâr kadın ve erkeğin tavrını övmekte ve desteklemektedir. Çünkü onlar Tanrı’ya daha çok bağımlı kalabilirler. Oysaki evli kadın veya erkek birbirlerine ilgi gösterip Tanrı’yı unutacaklardır. Bunun önüne geçmek için İncil, inananlarını adeta bekârlığa özendirilmektedir. Tabî ki, bu da cinselliğin arka plana itilmesi ve Hıristiyanların dünya hayatından el etek çekip çileciliğe gömülmeleri anlamına gelmektedir. Buradan hareketle İncil’in cinsel ilişkiye olumsuz baktığını da çıkarabiliriz. Cinsel birleşmeyi ancak evlilikle kabul gören Hıristiyanlık, bunu gönül rahatlığıyla önermemektedir.¹⁶ Çünkü Hıristiyanlık, gerçekten çileci ve asketik bir dindir. Özellikle rahip ve rahibeler münzevi hayatı yaşayarak kendilerini evlilikten uzak tutmuşlardır. Günümüzde bile evlenmeyen rahip ve rahibelerin varlığı bunu kanıtlamaktadır. Rahip ve rahibelerin evlenmemesi yani bir anlamda çilecilik (asketizm) ile ilintili bir kavramdır. Asketizm ise başka bir deyişle çilecilik, dünyevi olan her şeyi ret eden içeriğiyle bedeninin denetlenmesinin en uç biçimidir. Dinsel anlamda kendini inkâr; yeryüzünden el etek çekmek; yeme içme ve diğer dünyevi şeylerden uzak durarak dinsel disiplini sağlama metodudur.¹⁷ Bir anlamda ruhbanlık gibi bir durum söz konusudur. Zaten ruhbanlığın kelime anlamı da korkmak demektir. Kendini arındırmak için nefsin zevklerinden kaçmaktır.¹⁸

Ruhbanlık, özellikle Hıristiyan dünyasında Dağdaki Vaazdan sonra oluşmuş ve günümüze değin var olan bir durumdur. Dağdaki Vaazda evlilikle ilgili olan pasajlar Hıristiyan dünyasında farklı şekillerde

¹⁵ 1Korintliler 7: 27-34.

¹⁶ Wesley, Y; Understanding of the Church Fathers, s.675-677.

¹⁷ Gündüz, Ş; Mitoloji ve İnanç Arasında, s.43.

¹⁸ Wesley, Y; Understanding of the Church Fathers, s. 682-683.

yorumlanmıştır. Ruhbanlık sınıfı da bu yorumlardan birisi olmuştur. Esasında Hıristiyan ruhbanlığı, evliliği ve aile hayatını fiilen haram kılarak, acımasızca nikâh bağlarını koparmıştır. Öyle ki IV. ve V. asırlarda “bekâr kalmak” en yüce ahlâkî erdemlerden biri olarak kabul ediliyordu.¹⁹ Onlara göre iffetli olmanın anlamı, cinsel ilişkiden kaçınmak ve evlenmemektir. Hatta nikâhlı olsalar bile kadın-erkek ilişkisi onların iffet telakkilerine tersti. Çünkü pak ve temiz bir ruhsal terakki, nefsi öldürmeyi gerekli kıldığından, lezzet ve zevklerden uzak kalınmalıydı. Onlara göre, maddi istekleri yok etmek, insanın hayvanî arzularını öldürmek demektir.²⁰ Dolayısıyla lezzet ve günah aynı şeylerdi. Öyle ki, bir şeyden memnuniyet duymak, Tanrı’yı unutmak anlamına geliyordu. Bu yüzden bazı teologlar, gülmeyi ve tebessüm etmeyi dahi yasaklamıştır. Yine aynı nedenler dolayısıyla bir erkek ile kadının evlenmesi kötü bir fiil olarak kabul görüyordu. Rahipler için değil evlenmek, bir kadının yüzüne bakmak bile günahı. Nitekim bir kimse evliya veya rahip olmak istiyorsa hanımını terk etmek zorundaydı.²¹ Aynı husus erkekler gibi kadınların zihinlerine de yerleştirildi. Yani, şayet onlar da semavi saltanatın içine girmek istiyorlarsa, hiç evlenmemelidirler veya evli iseler kocalarından ayrılmalıdırlar. Bazı Hıristiyan düşünürler şöyle diyor: “Şayet bir kadın İsa uğruna bakire kalır ve ömrü boyunca evlenmezse, o artık İsa’nın gelini olur. O kadının annesi de Tanrı’nın yani İsa’nın kayınvalidesi olma şerefine erer.” Yine bazı teologlar, “İffetin kılıcıyla evliliğin ipini kesmek, bu yolun yolcusu için ilk şarttır” demektedir. Böyle bir talimatın evli bir kadın ile erkek üzerindeki ilk etkisi, onların mutlu evliliklerinin son bulması şeklinde tezahür etmekteydi.²² Çünkü Hıristiyanlıkta boşanmak söz konusu olmadığından, kadın ve erkek ayrı kalmak zorundaydı. Örneğin iki çocuk babası olan St. Nilus, ruhbanlığın etkisi altına girdiğinde, karısını ağlar bir halde bırakarak ondan ayrılmıştır. St. Amman zıfaf gecesinde, karısına iffet üzerine vazetmiş ve sonunda her ikisi de hayatları boyunca ayrı yaşamak konusunda anlaşmışlardı. St. Abraham ise, daha ilk gece karısını bırakarak kaçmıştır. Aynı davranışı St. Alex de yapmıştır. Öyle ki Hıristiyanların Aziz menkıbelerini anlatan kitapları, bu tür örneklerle doludur.²³

Evlilik, erkek ve kadın cinsinin bir araya gelişinin, bütünleşmesinin ve Tanrı’nın kutsal emrinin uygulanışının diğer adıdır. Kişinin hayat boyu sürmesi dileğiyle bir başkasıyla bütünleşmek istemesi, aynı çatı altında yaşamaya karar vermesi, insanlarda bulunan bir gereksinmedir. Evlilik,

¹⁹ Jackson, P; *Marriage and Virginity*, s.218-220.

²⁰ Wackny, D; *Contact Jesus*, s.46-50.

²¹ Maxmial, D; *Church And Marriage*, s.302-303.

²² Wackny, D; *Contact Jesus*, s.60-74; Maxmial, D; *Church and Marriage*, s.305-308.

²³ Hackhell, M; *Church Fathers*, s.201-302.

gerçekte iki ruhun, iki gönlün, iki bedeninin birleşmesidir. Evlilik dostluk, arkadaşlık kaynağı, kişiyi yalnızlıktan kurtaran bir kurum, düzenli ve dengeli cinsel hayat kaynağı, ekonomik destek kaynağı, kişinin hayatında yeni bir bağ, yeni bir uyum gösterme nedenidir.²⁴ Bu bağlamda o kutsal ve ulvidir. Semavi dinler onun süreklilik arz eden bir kurum olması için ona sıkı sıkıya sarılmışlardır. Evliliğe diğer semavi dinlere göre yeterli olmasa da önem veren dinlerden bir tanesi de, Hıristiyanlıktır. Hıristiyanlığın evliliğe önem verdiği ve özellikle İsa'nın Dağdaki Vaazda tavrının ilk dönemlerde evlilik lehine olduğu Yeni Ahit'te var olan bir gerçekliktir.²⁵ İsa, insanlar arasına girerken ilk mucizesini annesinin isteği üzerine bir düğünde davetliyken gerçekleştirdi. Kilise İsa'nın Kana'daki düğünde hazır bulunuşuna çok büyük önem vermektedir. Kilise, İsa'nın düğüne katılmasının evliliğin iyi bir şey olduğunu gösterdiği gibi, evliliğin de Mesih'in varlığını gösteren etkin bir işaret olduğunu kabul eder.²⁶

Dağdaki Vaaza göre evlenme, belirli yaşa gelmiş bir kadın ile erkek arasında, Kutsal Kitap'a uyularak kurulan birliktir. Tanrı'nın insanı erkek ve kadın olarak yaratması, evlenmenin ilk kaynağı sayılır. Bu nedenle evlilik, bir Tanrı buyruğu, bir din görevi olarak nitelenir.²⁷ Bunun yeni Ahit'te de onaylandığını görebiliriz: "İsa şöyle dedi: Yaradan başlangıçtan insanları erkek ve dişi olarak yarattı. Şöyle dedi: Bu nedenle adam anne babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak".²⁸ Buna göre doğan her Hıristiyan, esasında bir eş bularak ilahi birliğe katılmaktadır. Çünkü kişi dünya tek beden olarak gelmez. O diğer eşini bulup birlik olmak ister. Bu bir olmanın altında Tanrı'nın tekliğini ispatlama endişesi de olabilir. Çünkü kadın ve erkek, yalnız yaşamayıp tek vücut olduğunda Tanrı'nın yalnızlığı gibi yalnız kalmamış olmaktadırlar. Dağdaki Vaazda kişinin anne babasını bırakıp karısına bağlanması esasında Tanrı'nın birliğinin kanıtlanmasıdır.²⁹

Dağdaki Vaazda evlilik, hiçbir zaman medeni hal ile ilgili bir olay değildir. Hıristiyanlıkta evlilik, Tanrı'nın insanlığa sevgisini simgeleyen bir yaşam halidir.³⁰ Tanrı, insanı sevgiyle yarattığı gibi, sevmeyi bilmesini de istedi. Sevme eğilimi insanda doğuştan vardır. Tanrı, insanı erkek ve kadın olarak yarattıktan sonra onların birbirlerine karşı duyduğu sevgi, Tanrı'nın insana karşı duyduğu mutlak ve ebedi sevginin bir sureti olur. İşte Tanrı'nın kutsadığı bu sevgi de üretken olmak zorunda ve yaratılışın gizemi içinde

²⁴ Eker, E; *Evlilik Sorunları*, s.87.

²⁵ Bajur, G; *Marriage*, s.403-408.

²⁶ Heinz, M; *Catholic Church and Marriage*, s.389.

²⁷ Benjamin, O.J; *Christiannity Extramarital Relationship*, s.168.

²⁸ *Matta* 19: 4 -5.

²⁹ Gardienia, M, *God and Women*, s.608-610.

³⁰ Aydın, M; *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, s. 73.

gerçekleşmelidir.³¹ Dolayısıyla Tanrı, erkek ve kadını birbiri için yaratarak sadece onları bedensel anlamda birliktelik için değil Tanrı'nın sevgisini simgeleştirmek için de yaratmıştır.

Dağdaki Vaazda evlilik Tanrı'nın sevgisinin bir göstergesidir. Kadın erkeğe, erkek kadına ve sonuçta ikisi de Tanrı'ya sevgisini bu yolla ifade eder. "Ne var ki Rab'de ne kadın erkekten ne de erkek kadından bağımsızdır. Çünkü kadın erkekten yaratıldığı gibi erkek de kadından doğar".³² Eşler, evliliğin zorunlu kıldığı karşılıklı kendilerinden bir şeyler verme vaadine her gün sadık kalarak birlikteliklerini durmadan pekiştirmelidirler. Bu insani birliktelik, evlilik sırrı ile verilen Mesih İsa'nın birlikteliği ile onaylanır, arıtılır ve tamamlanır.³³ Böylece eşler, İsa'ya olan saygılarını ve Tanrı'nın kutsallığını yüceltmiş olmaktadır. Sonuçta, evlilik kişinin beden ve daha başka şekillerde kendisini eşine tümüyle vermesini gerektirir. Cinsel ilişki, karşılıklı olarak kendini birbirine vermeyi betimler ve anlatılır. Böylece karşılıklı olarak kendini birbirine verme davranışı sona erdiğinde cinsel etkinlik bozulur.³⁴ Ayrıca evlilik kurumu ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya gelir. Bu yüzden Hıristiyanlar Tanrı'nın suretinde birlikteliği gerçekleştirmeli ve onun kutsallığına sevgiyle evlenerek, güç katmalıdırlar.

Dağdaki Vaaza göre evlilik, iki insanın anlaşmasının kilise tarafından takdis edilmesi ve bunların kilise bünyesinde kutsal bir bağla hayatlarını birleştirmesidir. Evlilik kurumu, Mesih ile kilisenin birleşmesini simgelediği gibi Evharistiya ayininin de meyvesi olarak anlaşılmaktadır.³⁵ Evlilik, sıradan birliktelik değil, kilise ve Mesih'in kutsal bir bağla birleşmesinin simgesidir. Bu birleşmeden kadın ve erkek, meyveler üretebilir ve bu kutsal bağ inananların Tanrı'ya olan sevgisini artırıp o bağı güçlü kılabilir. Dağdaki Vaaz evliliği basit bir ayin olarak algılamaz. Ona göre evlilik birliği, kozmik ritim ile birleşen ve bu bütünleşmeyle geçerlilik kazanan bir ayindir.³⁶

Kadın ve erkeğin Tanrı'nın huzurunda bir araya gelişi, yer ile göğün bir araya gelişinin temsilidir. Burada evliliği simgeleyen kutsal gök ve yer kavramları vardır. Gök ve yer nasıl bir araya gelip bir evrenin bütününe ifade ederse karşı cinsler de bu bağ sayesinde bir araya gelip esasında kozmik bir bütünlük ortaya koymaktadır. Nitekim evlilik ayinlerinin de bir ilahi modeli vardır. İnsanların evliliği, kutsal evliliği, yani özellikle gök ve

³¹Paletre, L; Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, s. 386.

³²*1Korintliler* 11: 11-12.

³³Paletre, L; Katolik Kilisesi Din Ve Ahlak İlkeleri, s.396.

³⁴Hançerlioğlu, O; *İnanç Ve Sözlüğü*, s.228.

³⁵Yıldırım, M; Yunanistan ve Ortodoks Kilisesi, s.143.

³⁶Eliade, M; *Ebedi Dönüş Mitosu*, s.36.

yer arasındaki birleşmeyi yeniden üretmektedir.³⁷ Bu birleşme, amacı ve anlamı özel olan bir birlikteliktir. Bunun sonucunda kutsal evlilik, dünya ve insanın yeniden doğumunun somut ve canlı ifadesi olarak algılanmalıdır. Bu cinsel birleşme teması gerçekten çok derin ve enteresandır. Böylece Dağdaki Vaaz da evliliği olacaksa eğer değerini önemli kılarak emretmektedir. Başka bir deyişle evliliği bedensel veya maddesel bir algılamadan çıkartıp ona manevi bir tat vermektedir. Bu bağlamda Dağdaki Vaazda evlilik birleşmek, tek olmaktan kurtulup bir bütün olmak şeklinde ifade bulmuştur. Nasıl Oğul, Baba ve Kutsal Ruh bir bütün oluşturuyorsa kadın ve erkek de Tanrı'nın huzurunda birleşerek bir birliği oluşturmakta ve bütünleşmeyi sembolize etmektedir.³⁸ Öyle ki İsa tarafından ortaya konulan evlilik birliği ve evliliğin çözümlenmezliği idealleri, diğer ideallerine paraleldir. İsa yalnızca şehvet eylemlerini değil, şehvetli hayalleri de eleştirdi.³⁹ Çünkü evlilikte amaç yalnızca haz almak değildir. Üremek ve birliği oluşturmak asıl yapılması gereken şeydir. Bu durumun bile manevi amaçları vardır. Tek beden olmak daha ulvi ve kutsal bir görevdir. Bu sebeple Dağdaki Vaaz sadece hazza ve şehvete yönelik birleşmeye çok sert bir şekilde karşı çıkmıştır. “Zina etmeyeceksin, dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur. Eğer sağ gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme atılmasından iyidir. Eğer sağ elin günah işlemene neden olursa, onu kes at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir”.⁴⁰ Evlilikte birleşmenin bile bir amacı varken kadına sadece hazza yönelik yaklaşmak, yasak bir davranış olarak kabul edilmiştir. Dağdaki Vaaz, yalnızca zevk için kurulmuş evlilikleri onaylamaz. Kadın ve erkek, yatak odasına kapanıp haz almanın peşine düşmemelidir. Cinsel haz amaç değil, evlilikte yapılması gereken bir ritüeldir. Bunu amaç yapıp evliliği kutsal hedefinden saptırmak, Hıristiyanlığın tasvip etmediği bir davranıştır.

Dağdaki Vaazın evliliğe kutsal bir ayin olarak baktığı ve asıl amacın cinsel birleşmeye yönelik haz almak olmadığı Yeni Ahit'in diğer bölümlerinde de açıkça vurgulanan bir gerçektir. “Tanrının istediği şudur: Kutsal olmanız, fuhuştan kaçınmanız, her birinizin, Tanrı'yı tanımayan uluslar gibi şehvet tutkusuyla değil, kutsallık ve saygınlıkla kendine bir eş alması ve bu konuda haksızlık edip kardeşini aldatmamasıdır”.⁴¹ Bu pasajda görüldüğü gibi kutsal amaca hizmet etmeyen her türlü cinsel teşebbüs, ret

³⁷Eliade, M; *Ebedi Dönüş Mitosu*, s. 37.

³⁸Bajur, G; *Marriage*, s.340-343.

³⁹Parrinder, G; *Dünya Dinlerinde Cinsellik*, s.296.

⁴⁰*Matta* 5:27- 30.

⁴¹Selanikliler 4:3-6.

edilmektedir. Yeni Ahit, kişinin şehvet tutkusuyla değil sevgi temelli cinsel eylemde bulunmasını istemektedir. Fakat bu sevgi temelli cinsel ilişkinin sonucunda üremeye yönelik bir eylem olmalıdır.

Dağdaki Vaazda evliliğe İsa ve Kilise birliğinin sembolü olarak bakılmakta; bu sebeple evlilik kutsal ve çözülmaz bir birliktelik kabul edilmektedir. Bununla birlikte evlenmeyip bekâr kalmak ve kendini Tanrı'ya adanmak daha üstün görülen bir durumdur. Ayrıca evliliğin dinen geçerli olması için nikâhın kilisede gerçekleştirilmesi gerekir.⁴²

Hz. Musa'nın yasası zinayı kesinlikle yasaklamıştır.⁴³ Bir kişinin bu buyruğu hiç çiğnememekte övünmesinin doğru olmadığı kişinin sadece fiili olarak zina yapmasa da zihninden geçirmesi de eleştirilmiştir. “Gözleri zinayla doludur”⁴⁴ denilmektedir. Kişinin dışarıdan saygın görünürken, aklının daima karışık kirli şeylerde olabileceği vurgusu yapılmıştır. Bu nedenle Hz. İsa öğrencilerine fiziksel hareketten kendilerini geri tutmalarının yetmeyeceğini hatırlatarak, iç saflık olması gerektiğini vurgulamıştır. Yasanın zina etmeyi yasakladığı vurgulanırken; Hz. İsa'nın arzuyu yasakladığı açıklanmıştır: “Bir kadına bakıp onu arzulayan her adam, zaten yüreğinde o kadınla zina etmiştir”⁴⁵ denilmektedir. Yeni Ahit yorumcuları bu pasajın önemini şöyle vurgulamıştır: “Eğer zinayı düşünür ya da yaparsanız cinsel dürtünüzü tatmin etmezsiniz; ateşi söndürmek için benzin dökersiniz” günah düşüncede başlar ve onu beslersek sonunda eyleme geçiririz”⁴⁶

Lekesiz bir yaşam sürme düşüncesinin tam bir özdenetim gerektirdiği söylenmektedir. Bu nedenle Hz. İsa, günah işlemeye neden olan vücudun herhangi bir üyesinin, bu yaşamda yok olmasının, sonsuzluklar boyunca yok olacak hayattan daha iyi olacağını öğretti.⁴⁷ Boşanmanın hiçbir zaman Tanrı'nın insan için arzuladığı şey olmadığı belirtildi. O'nun ideali bir erkekle bir kadının evlilik birlikteliğinin yalnızca ölümle sonuçlanmasıdır.⁴⁸

Kutsal Kitapta ifade edilen bir boşama türü de Tanrı'nın İsrail'i boşaması olarak gösterildi.⁴⁹ Çünkü halkın putlara tapmak için Tanrı'yı terk etmesi ve İsrail halkının Tanrı'ya sadık kalmaması Tanrı'nın boşama gerekçesi olarak gösterildi. Bu mecazi boşamanın da gerçek boşamanın tek nedeni olan sadakatsizlik, aldatma yani zina eden bir durumun ortaya

⁴² Ünal, A; Hıristiyanlıkta Kadın ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış, s, 135.

⁴³ Çıkış 20:1; *Yasanın Tekrarı*5:8.

⁴⁴ 2Petrus 2:14.

⁴⁵ *Matta* 5:27-28.

⁴⁶ Witte, J; *Christianity And Law*, s. 403-405.

⁴⁷ Strange, R; *The Catholic Faith*, s.201-204.

⁴⁸ *Romalılar* 7:2-3.

⁴⁹ *Yeremya* 3:8.

çıkmasına vukuu bulması gibi bir nedene benzetildiğinden Tanrı'nın da kendisini aldatan halkını boşayabileceği söylendi.⁵⁰

H. İsa eşlerden birisinin cinsel ahlaksızlık yapmasının dışında, boşanmanın yasak edilmiş olduğunu öğretti.⁵¹Bazı araştırmacılar, İnanan bir Hıristiyan'ın inanmayan biri tarafından terk edilmesi durumunda boşanmanın kabul edilebileceğini Yeni Ahit'i kaynak göstererek uygun bulmuştur.⁵²Pavlus, geride kalanın (terk edildiği için) özgür olduğunu bildirmiştir.⁵³ Bu açıklamalarda dikkati çeken önemli bir konunun İmanlı birisinin imanlı birisiyle olan birlikteliğinde boşanma izninin imanlı olmayan tarafından yapılabileceğine atıfta bulunulmuştur. Yani İnanan bir Hıristiyan İnanmayan birini zina dışında yine boşayamaz.⁵⁴

Yeni Ahit yorumlarında boşanmayla ilgili farklı tartışmalar ortaya atıldı: “Kurtulmadan (Rab İsa'yı kabul etmeden) önce boşanmış olanlar ne olacak? “Rab İsa'ya gelmeden önceki buyruğa uymayan boşanmalar ve yeniden evlenmeler tamamen affedilmiş olan günahlar mıdır yoksa bu günahlar affedilemez mi? gibi sorularla bu tartışmalar yapıldı. Çoğu Yorumculara göre bu konu da hiçbir sorunun olmaması gerektiği vurgulandı.⁵⁵ H. İsa'yı kabul etmeden önce işlenmiş günahların kiliseye katılımları engellemeyeceği belirtildi.⁵⁶Yeni Ahit yorumlarında tartışılan bir diğer konu ise Kutsal Yazılara aykırı olan nedenlerle boşanıp yeniden evlenen Hıristiyanla ilgilidir. Kiliseye geri gelebilirler mi? Sorusunun yanıtı; zinanın fiziksel birliğin ilk hareketi mi yoksa devam eden durum mu olduğuna bakılması gerektiği tartışılmıştır. Eğer bu kişiler zina durumunda yaşıyorlarsa, o zaman yalnızca günahlarından tövbe etmekle kalmayıp beraber oldukları kişiden ayrılmaları gerektiği söylenmiştir.⁵⁷

Boşanma ve yeniden evlenme konusu Kutsal Kitap'ın en karmaşık konularından biridir. Ortaya çıkan bütün soruları yanıtlamak neredeyse imkânsızdır, fakat Kutsal yazıların bu konuda öğrettiklerini gözden geçirip, H. İsa'ya bağlı olduklarını söyleyen kişilerin bu kurallara uyması istenmektedir.⁵⁸

---

⁵⁰Tex, B; *Love and Divorce*, s.80-85.

⁵¹*Matta 5:31-32; Matta 19:9.*

⁵²1Korintliler 7:12-16.

⁵³Mallcom, A.J; *The Writings of St.Paul*, s.387.

⁵⁴Wesley,Y; *Understanding of The Church Fathers*, s.276.

⁵⁵1Korintliler 6:11; Cullmann, O; *The Christology of the New Testament*, s.300; Jackson, P; *Marriage and Virginity*, s.87-88.

⁵⁶Wesley,Y; *Understanding of the Church Fathers*, s.277.

⁵⁷Cullmann, O; *The Christology of the New Testament*, 309-311; Drucker, M; *Commentaryon A Harmony of the Evangelist*, s.539.

⁵⁸Wackny, D; *Contact Jesus*, s.40-43.

KAYNAKÇA

- Aydın, M. (1998). "Hristiyanlık", İslam Ansiklopedisi, T.D.V.Yay., C.XVII, İstanbul.
- Benjamin, O.J. (1998). *Christianity Extramarital Relationship*, Quen Press, London.
- Cullmann, O. (1959). *The Christology of the New Testament*, London Scm Press, London.
- Ericson, T.H. (2000). *Sin and Repentance*, The Catholic University Of America Press, Washington.
- Eker, E. (1993). *Evlilik Sorunları*, Say Yayınları, İstanbul.
- Eliade, M. (2003). *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi* (Çev. A. Berktaş), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Gardenia, M. (1967). *God and Women*, Cambridge University Press, New York.
- Gündüz, Ş. (1998). *Mitoloji ve İnanç Arasında*, Etüt Yay., Samsun.
- Hackhell, M. (1994). *Church Fathers*, The Catholic University Of America Press, Washington.
- Hançerlioğlu, O. (1993). *İnanç Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Heinz, M. (...). *Roman Catholic Church and Marriage*, Berlin Well Press & Co, Berlin.
- Jackson, P. (2007). *Marriage and Virginity*, P&W Press, London.
- Kılıç, H. (2002). *Antikçağdan Günümüze Kadın ve Cinsellik*, Otopsi Yayınları, İstanbul.
- Maxmial, D. (1998). *Churchand Marriage*, Leuwen Press, London.
- Oberle, M.J. (1994). *Divorce*; Write Press, Ausburg.
- Parrinder, G. (2003). *Dünya Dinlerinde Cinsellik* (Çev. N. Elçi), Say Yayınları, İstanbul.
- Tex, B. (1988). *Love and Divorce*, Cambridge University.
- Ünal, A. (2002). Hristiyanlıkta Kadın Ve Aile Anlayışına Genel Bir Bakış, Dinler Tarihi Araştırmaları. 3.
- Wackny, D. (2001). *Contact Jesus*, Penguen Book Press, New York.
- Wesley, Y. (2002). *Understanding of the Church Fathers*, Families, Lynorda Press, London.
- Yıldırım, S. (1998). *Mevcut Kaynaklara Göre Hristiyanlık*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.